

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
MUZIČKA AKADEMIJA
ODSJEK ZA MUZIKOLOGIJU

PRILOZI UZ OPISNO IZVJEŠĆE
PROJEKT CONMUSTERM
Problems of Basic Contemporary Musical Terminology in
Croatia

Broj projekta: 5355
Natječaj: IP-11-2013
Izvještajno razdoblje za koje se podnosi izvješće: 25 – 36

ISPITIVANJE MIŠLJENJA
PRIPADNIKA GLAZBENIČKE
STRUKE

ANKETA JE PROVEDENA IZMEĐU 15. KOLOVOZA I 7. RUJNA 2017. NA UZORKU OD 208 ISPITANIKA
STRUKTURA ISPITANIKA I MJERNI INSTRUMENT VIDLJIVI SU NA SLJEDEĆIM STRANICAMA PRILOGA

Zagreb, 21. rujna 2017.

Uporaba terminologije među akademski školovanim glazbenim profesionalcima u RH

TEKST UPUĆEN ISPITANICIMA:

Ova je anketa dio znanstvenoistraživačkoga projekta Conmusterm (www.conmusterm.eu) posvećenog istraživanju suvremenoga temeljnoga glazbenog nazivlja u Hrvatskoj. Namijenjena je akademski obrazovanim glazbenim profesionalcima svih profila koji žive i rade u Republici Hrvatskoj, a sudjelovanje je anonimno i dobrovoljno.

Voditelj projekta: akademik Nikša Gligo

Ustanova nositelj projekta: Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu

Suradna ustanova: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Financijska potpora: Hrvatska zaklada za znanost (IP 5355)

Rezultati ankete bit će objavljeni 2. listopada 2017. na stranici www.conmusterm.eu/novosti/

MJERNI INSTRUMENT:

Anketa je provedena putem interneta pomoću aplikacije Google obrasci. Mjerni instrument s opisom priložen je na kraju ovoga dokumenta.

UZORAK:

Anketa je provedena na uzorku od 208 ispitanika, akademski obrazovanih glazbenih profesionalaca svih profila, koji su bili osobno pozvani na sudjelovanje u istraživanju.

REZULTATI ANKETE:

Rezultati svakoga pojedinačnog pitanja umetnuti su kao grafički prikazi u tekst analitičkog komentara. Na kraju dokumenta priložena je tablica pojedinačnih odgovora.

Analitički komentar

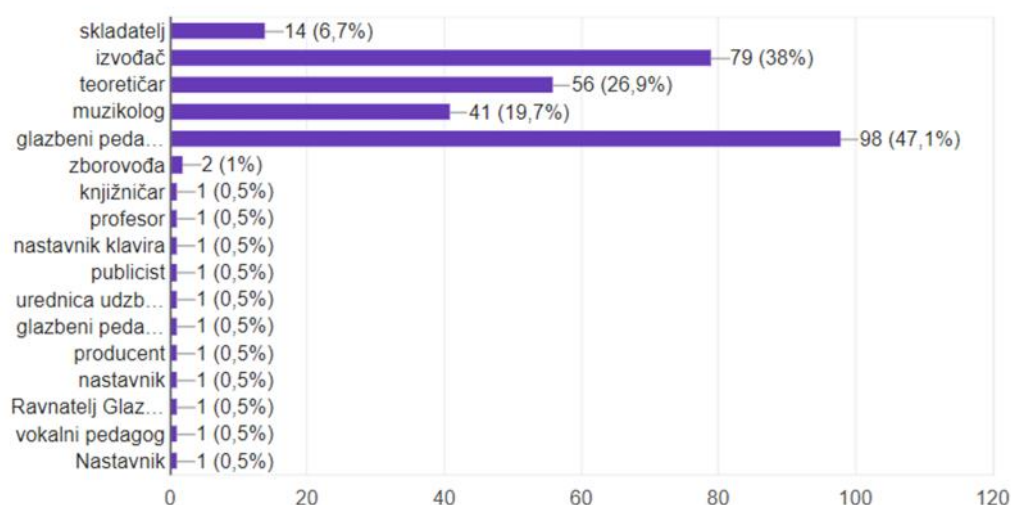
Struktura ispitanika

Anketa je bila upućena školovanim glazbenim profesionalcima, među kojima se odazvalo njih 208: 47,1 % glazbenih pedagoga s područja glazbene kulture i umjetnosti, 38 % posto izvođača, 26,9 % teoretičara, 19,7 % muzikologa, 6,7 % skladatelja i manji broj glazbenika ostalih profila. Sudionici su mogli birati do dvije uloge, stoga zbroj postotaka premašuje 100.

Pretpostavljamo da će strukovni profil ispitanika biti u tijesnoj vezi s nazivljem kojim će se u radu koristiti te da će Leksički sadržaj diskursa razotkriva i profesionalni identitet glazbenika kao skladatelja, izvođača/praktičara, teoretičara, muzikologa, „ozbiljnika“ ili „zabavnjaka“ itd.

1. Odaberite do dvije profesionalne uloge u kojima se najbolje prepoznajete!
(Ako ste nastavnik, molimo, ne upisujte to u ovu rubriku, tomu je posvećeno posebno pitanje.)

208 odgovora

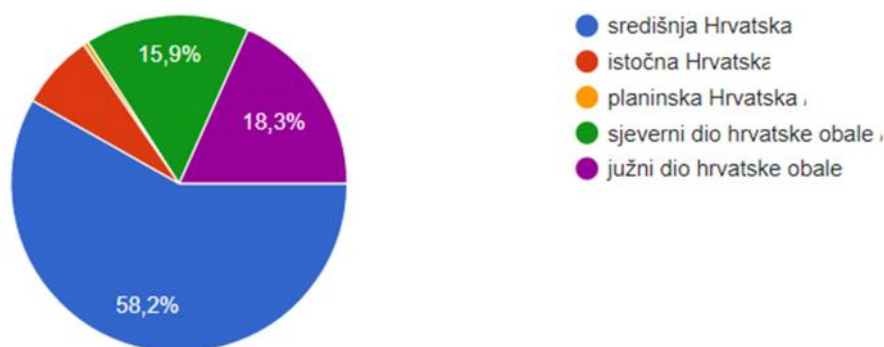
Regionalna zastupljenost ispitanika

Po regionalnoj zastupljenosti gotovo je 60 % ispitanika iz središnje Hrvatske, oko 17 % iz južne Hrvatske, jednako toliko iz sjeverne Dalmacije, Kvarnera i Istre te oko 8 % iz istočne Hrvatske, dok se s područja planinske Hrvatske odazvao samo jedan ispitanik. To ne treba čuditi s obzirom na koncentriranost glazbenih institucija upravo u gradu Zagrebu.

Time smo htjeli vidjeti utječe li na izbor glazbenih termina ne samo mjesto trenutnoga boravka, dakle sredina u kojoj glazbeni profesionalac djeluje, nego i područje na kojem se školovao, čime bi se onda mogla protumačiti neka odstupanja u odnosu na većinska rješenja.

2. U kojem dijelu Hrvatske uglavnom djelujete?

208 odgovora

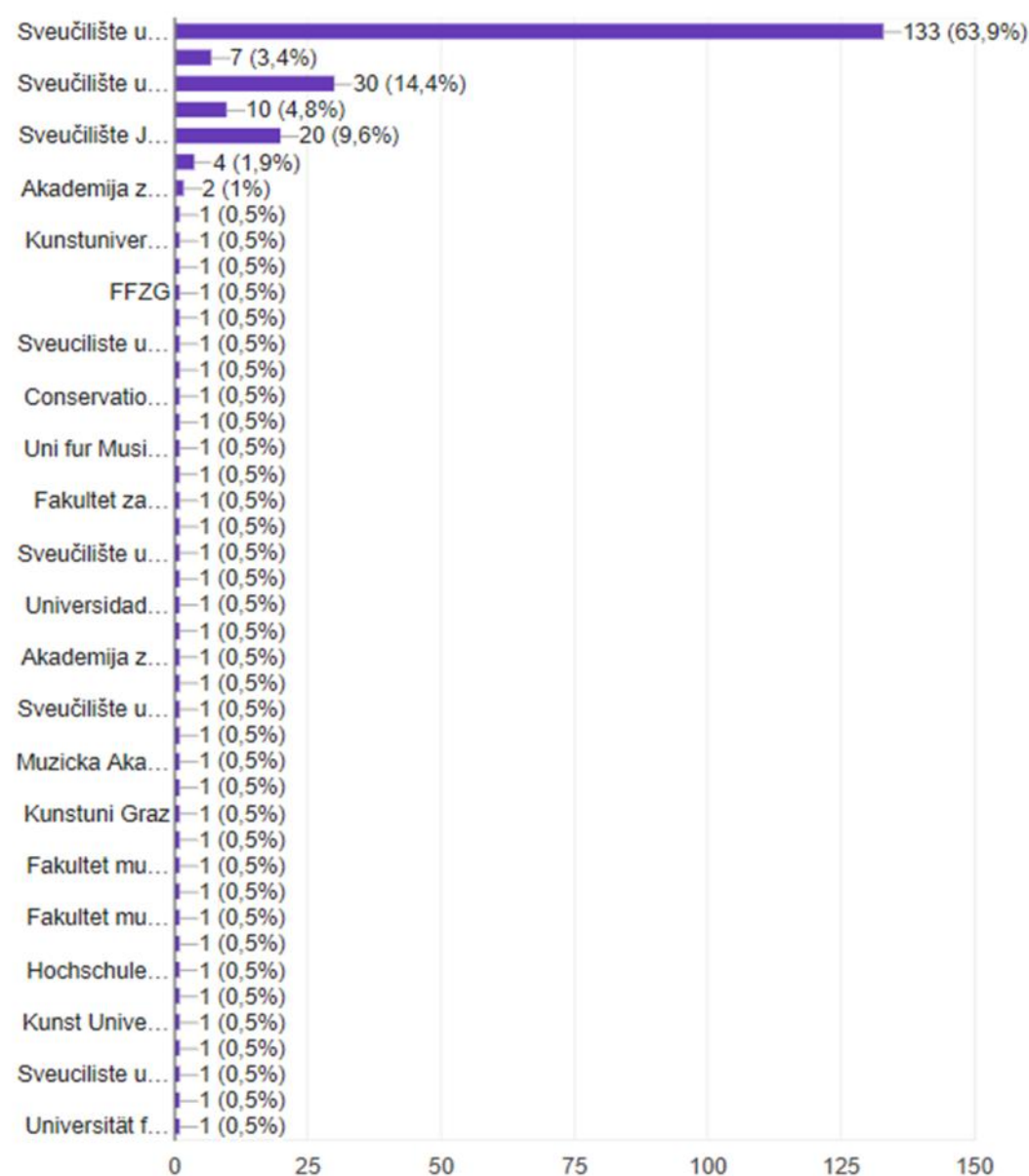
Mjesto akademske izobrazbe sudionika

Pokazalo se da je oko 65 % ispitanika studiralo na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, 15 % na Muzičkoj akademiji u Splitu, 10 % na Sveučilištu u Puli, oko 5 % u Osijeku te oko 3,5 % na Institutu za crkvenu glazbu Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta.

Pretpostavljamo da će se anketom moći utvrditi određeni stupanj homogenosti u uporabi nazivlja među onim sudionicima koji su svoje profesionalno obrazovanje stekli na istim ustanovama.

3. Na kojem ste visokom učilištu studirali? (Moguće je odabrati više odgovora.)

208 odgovora

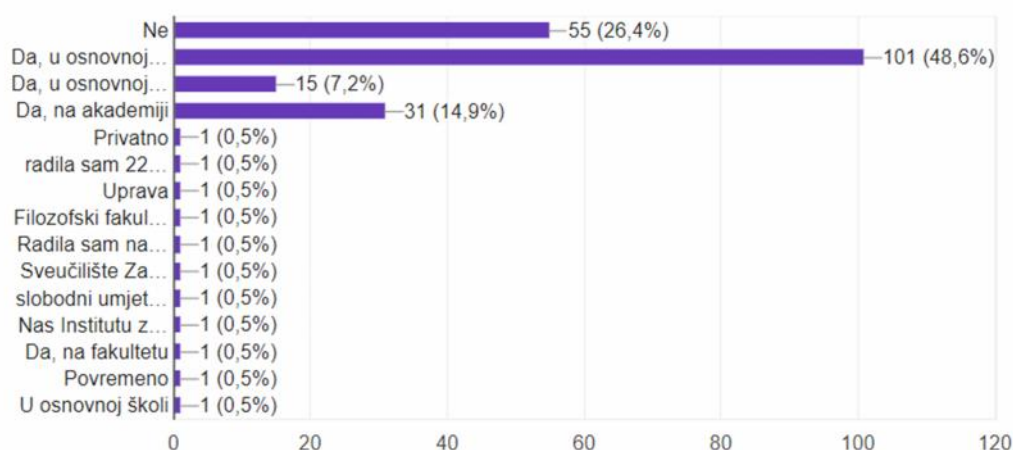

Pedagoška aktivnost ispitanika

Promotrimo li strukturu ispitanika s obzirom na njihovu pedagošku aktivnost, 26,4 % ispitanika ne bavi se nastavnim radom. Oko 50 % njih radi u osnovnim i srednjim glazbenim školama, oko 15 % na akademijama te nešto više od 7 % u općeobrazovnim osnovnim ili srednjim školama.

4. Radite li u nastavi? (Moguće je odabrati više odgovora.)

208 odgovora

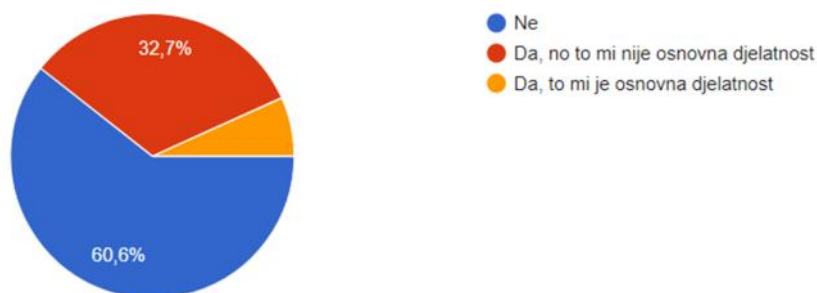
Znanstvenoistraživačka djelatnost ispitanika

Većina ispitanika (60,6 %) ne bavi se znanstvenoistraživačkim radom, 32,7 % se bavi, ali im to nije osnovna djelatnost, a za 6,7 % ispitanika to je osnovna profesionalna djelatnost. U svakom slučaju, svi se ispitanici koriste glazbenom terminologijom u svom radu na ovaj ili onaj način.

Aktivnost na području znanstvenog istraživanja ispitali smo jer pretpostavljamo kako će ona biti značajnim prediktorom pristajanja uz terminološku normu uz nezantan stupanj individuacije.

5. Bavite li se znanstvenoistraživačkim radom?

208 odgovora

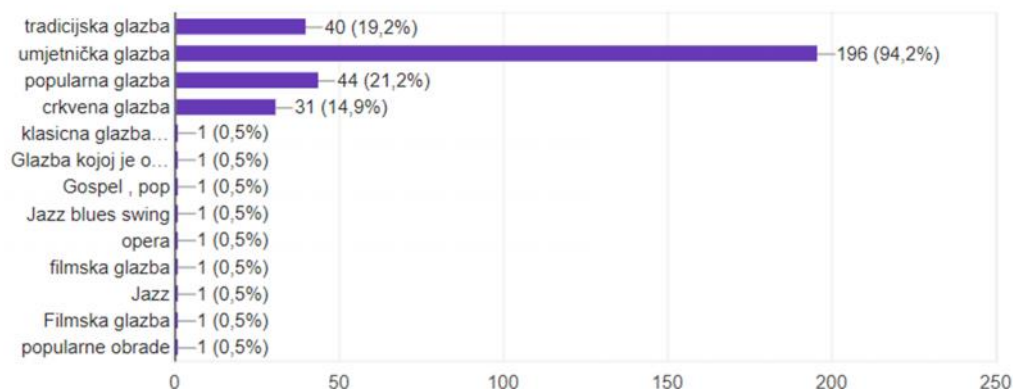

Područje rada ispitanika (prema žanru)

Kao primarno područje svoga rada više od 90 % sudionika ankete odabire umjetničku glazbu, 20 % popularnu glazbu, potom još tradicijsku 18 % i crkvenu 15 %, dok se manji broj ispitanika opredijelio za ostale žanrove (moguća su 2 odgovora, stoga ukupan zbroj premašuje 100). Pretpostavljamo da svaki glazbeni žanr podrazumijeva stanovitu registarsku obilježnost leksika pa ćemo statistički pokušati ispitati postoji li takva pravilnost.

6. Koje glazbene žanrove prepoznajete kao primarno područje svoga rada? (Molimo Vas da odaberete najviše dva odgovora. U rubrici "ostalo" možete po želji upisati neki od žanrova koji nije ponuđen kao odgovor ili pojasniti svoj odgovor.)

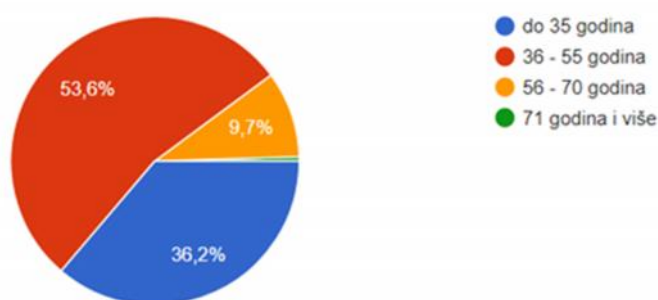
208 odgovora

Dob ispitanika

Da bismo vidjeli ima li vrijeme glazbene formacije pa onda i praćenje stručne literature utjecaj na odabir pojedinih naziva, ispitanici su podijeljeni u nekoliko dobnih skupina. Najviše ih je u dobi od 35 do 55 godina (55 %), potom do 35 godina (35 %) te od 56 do 70 godina (10 %).

Granice dobnih skupina povezane su s društveno-političkim promjenama koje su utjecale na formiranje općejezične norme. Pretpostavljamo da je prvih nekoliko godina obrazovanja ključno za formiranje navika u uporabi nazivlja. Pripadnici najmlađe dobne skupine (do 35 godina) započeli su glazbeno školovanje¹ nakon osamostaljenja Republike Hrvatske pa pretpostavljamo da će se kod njih u tome smislu moći uočiti određena pravilnost u smislu češće uporabe domaćih naziva, manje žargonskih naziva itd. Srednja dobna skupina (od 35 do 55 godina) uglavnom se školovala dok je na snazi bio tzv. novosadski pravopis, koji je preporučivao uporabu internacionalizama u terminologiji, pa pretpostavljamo da će pripadnici te skupine biti nešto skloniji inačicama naziva stranoga podrijetla. Pripadnici najstarijih dviju dobnih skupina školovali su se u doba kad pristup terminologiji nije bio toliko transparentan i normiran pa bi se i to trebalo odraziti na uporabu nazivlja za koju pretpostavljamo da će biti manje homogena te da će prije biti povezana s geografskim čimbenicima (mjestom školovanja ili prebivalištem) negoli s općom jezičnom normom.

¹ S glazbenom izobrazbom u okviru usporednoga sustava odgoja i obrazovanja u specijaliziranim državnim školama najčešće se započinje u dobi od 6 do 9 godina.

ANALIZA REZULTATA I USPOREDBA S OPĆEJEZIČNIM KORPUSIMA

Ispitanicima su ponuđeni parovi bliskoznačnih ili istoznačnih leksema za koje u struci postoje dvojbe te ih se pitalo koji bi izraz bili najskloniji upotrijebiti (dakako, u kontekstu u kojem su navedeni izrazi istoznačni).

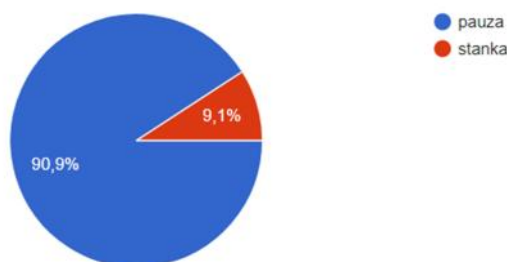
Glazbeni nazivi po sebi su raznoliki. Neki se tiču isključivo glazbenoga područja, za njihovo je razumijevanje potrebno glazbeno obrazovanje te ih rijetko nalazimo u tekstovima općega jezika (npr. *kontraoktava* / *duboka oktava*), drugi su manje specifični, premda i dalje primarno glazbeni nazivi (*glazba*, *muzika*, *skladba*, *laga*, *kompozitor*, *puhač*, *duhač*, *glazbalo*, *pijanist*, *trombon*, *violončelo*...), no lako ulaze i u opći jezik te njihova uporaba ne zahtijeva posebno glazbeno obrazovanje; treći su pak nazivi koji su izrazom zajednički leksemima općega jezika i(li) nekih drugih struka s kojima obično dijele i neka značenjska obilježja (npr. *stanka*, *pauza*, *rog*, *marš*, *instrument*, *kompozicija*, *pokus*, *proba*...). Pristup tim nazivima dakako nije isti sa stajališta a) glazbenoga stručnjaka, b) jezičnoga stručnjaka i c) prosječnoga govornika hrvatskoga, što se može vidjeti i usporedbom rezultata provedene ankete s podacima iz općejezičnih korpusa (*Hrvatski jezični korpus*, *HJK*, *Hrvatski mrežni korpus*, *hrWaC*). Podatci o nekom nazivu dobiveni pretragom općejezičnih korpusa samo su indikativni i oni ne bi trebali prevagnuti nad mišljenjem struke i jezičnoga stručnjaka.

Izdvojit ćemo nekoliko primjera:

a) razilaženje u stavovima glazbene i jezične struke

U anketi o upotrebi leksema *stanka* i *pauza* među predmetnim stručnjacima, glazbenim profesionalcima, više od 90% ispitanika upotrijebilo bi radije imenicu *pauza*, a njih tek manje od 10% imenicu *stanka*.

208 odgovora

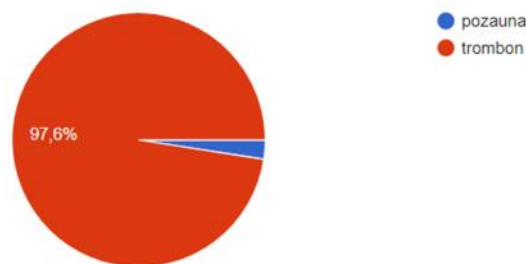

Jezični bi stručnjak nedvojbeno dao prednost nazivu *stanka* (domaći, jednorječan, proziran, nedvosmislen, raširen). U korpusima općega jezika za naziv *stanka* potvrđeno je više od 22 tisuće pojava, a za naziv *pauza* više od 35 tisuća. Slično se pokazuje za nazive *glazbalo/instrument*, *pokus/proba*. Prvi su domaćega podrijetla, ali se za njihovu upotrebu odlučuje mnogo manje stručnjaka, a jednak je trend u općem jeziku. Odnos broja pojava između *glazbala* i *instrumenta* nije bilo moguće dobiti automatskim pretraživanjem jer se imenica *instrument* pojavljuje u drugim strukama i u općem jeziku pa omjer ne bi bio vjerodostojan.

b) podudaranje u stavovima glazbene struke i općega jezika

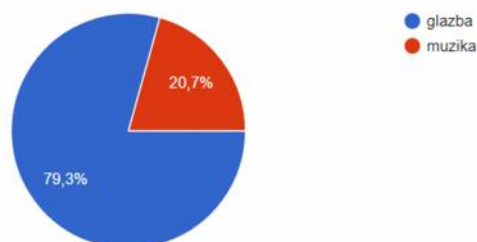
Naziv *trombon* odabralo je 97,6% stručnjaka u odnosu na njegov sinonim *pozauna* (2,4%). Sličan je rezultat dobiven pretragom korpusa (za *trombon* 845, a za *pozaunu* 15 pojava).

207 odgovora

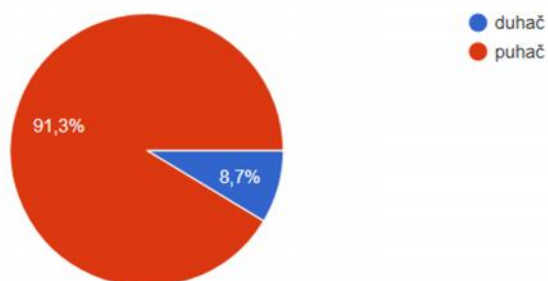
S jezične strane nema zapreke da se odabere naziv *trombon*; naime, oba su naziva stranoga podrijetla (talijanskoga i njemačkoga), stoga se načelo o prednosti domaćega naziva ne može ni primijeniti. S druge strane, za naziv *glazba* odlučilo se 79,3% ispitanika u odnosu na 20,7% za *muziku*. Jezični stručnjak pritom daje prednost domaćemu leksemu *glazba*. Pretragom korpusa utvrđeno je da se imenica *muzika* pojavljuje više od 43 tisuće puta, a imenica *glazba* više od 223 tisuće puta.

208 odgovora

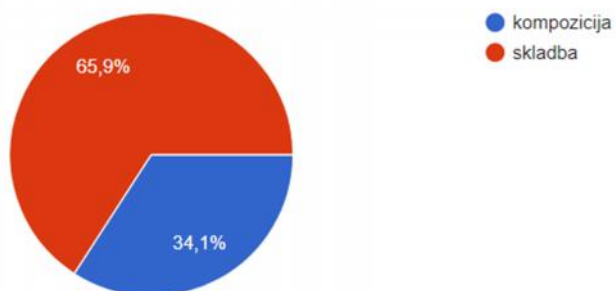

Slično je i s nazivima *puhač/duhač*, *skladba/kompozicija*, *skladatelj/kompozitor*, *koračnica/marš*, *crtovlje/notni sistem*.

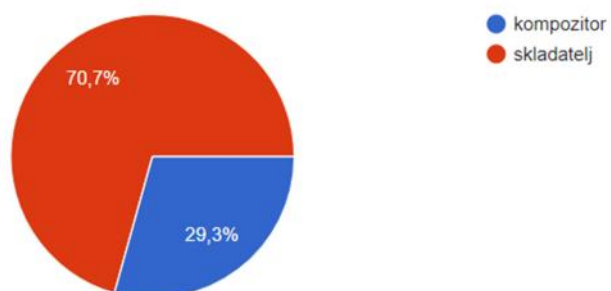
208 odgovora

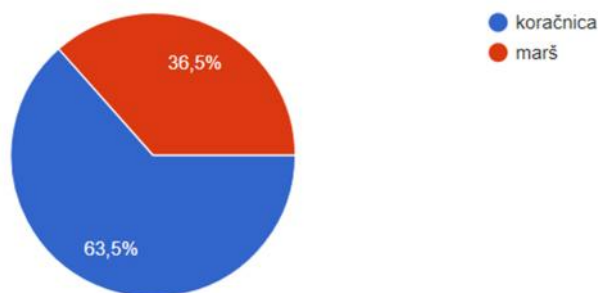
208 odgovora

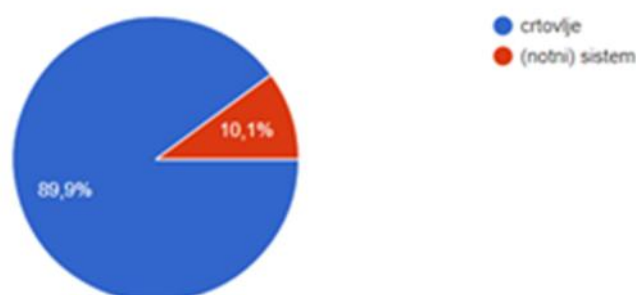
208 odgovora

208 odgovora

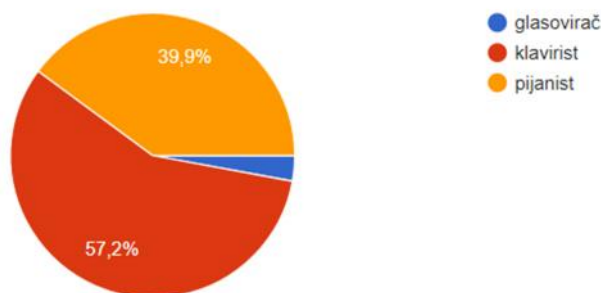
208 odgovora

Nazivi kod kojih su se unutar struke pojavile najveće razmimoilaženje, odnosno gdje je priličan udio bio za jednu i za drugu mogućnost svakako su i jezičnim stručnjacima najveći izazov. Ponajprije stoga što se tada nerijetko radi o svim nazivima stranoga podrijetla ili o svim domaćim nazivima ili pak o neusklađenostima unutar sustava. Spomenimo ih nekoliko.

U odabiru naziva za izvođača na glasoviru/klaviru za *klavirista* se odlučilo 57,2 % stručnjaka, za *pijanista* 39,9 %, a za *glasovirača* oko 3 %. Sva tri naziva zabilježena su i u općim rječnicima. Gledamo li samo osnovu, najprihvatljiviji nam je *glasovirač*, međutim, on tvorbeno nije najbolje rješenje jer se sufiks -ač, čest u označivanju vršitelja radnje, načelno stavlja uz glagolske, a ne imenske osnove. Stoga se ovdje prednost daje drugim dvama nazivima (strana osnova, strani sufiks, ali uklopljeni u hrvatski jezični sustav).

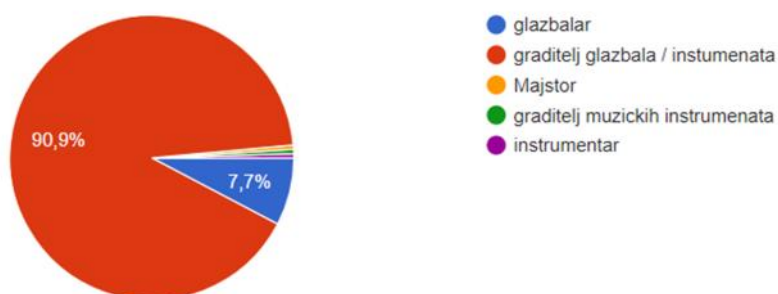
208 odgovora

Između njih pak struka je sklonija *klaviristu*,² a opći jezik *pijanistu* (broj pojava u korpusima za *klavirista* je nešto više od 900, dok je za *pijanista* više od 7 tisuća pojava), što naravno struku ne mora nužno obvezati.

Zanimljiv je primjer dvorječni naziv *graditelj glazbala/instrumenata*, koji je među glazbenim profesionalcima dobio veliku prednost (oko 91%) u odnosu na jednorječni naziv *glazbalar* (oko 8% u anketi, oko 120 pojava u korpusu), što se kosi s jezično-terminološkim načelom o ekonomičnosti. S druge strane, odabir naziva *glazbalar* ima smisla samo ako se kao preporučeni naziv odabere *glazbalo*, a ne *instrument* (tom se nazivu onda, radi bolje uklopljenosti u sustav, treba prilagoditi i druga sastavnica uz *graditelj*; hoće li biti *graditelj glazbala* ili *graditelj instrumenata*).

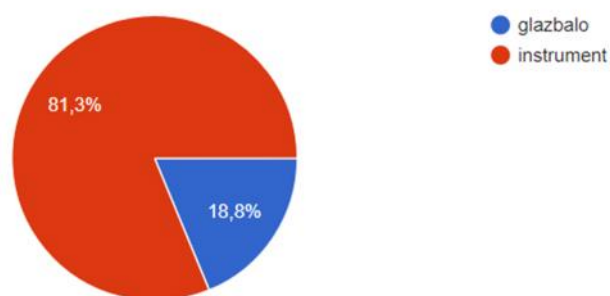
208 odgovora

² To je možda povezano sa službenim nazivom obrazovnog profila *glazbenik-klavirist* (koji se stječe četverogodišnjeg školovanja u srednjoj glazbenoj školi). Zanimljivo je da se u Nastavnim planovima i programima za srednje glazbene i plesne škole (Zagreb: HDGPP, 2008), s izuzetkom naziva obrazovnog profila, upotrebljava isključivo naziv *pijanist*.

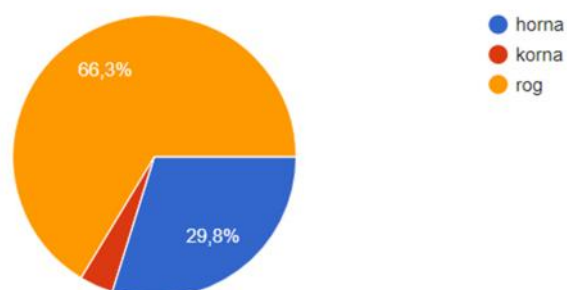
Anketa pokazuje da se za naziv *glazbalo* opredjeljuje tek nešto manje od 20 % stručnjaka. U anketi je također zabilježen po jedan odabir za nazive *majstor*, *graditelj muzičkih instrumenata* i *instrumentar*, koji ni s jezične strane nisu preporučljivi.

208 odgovora

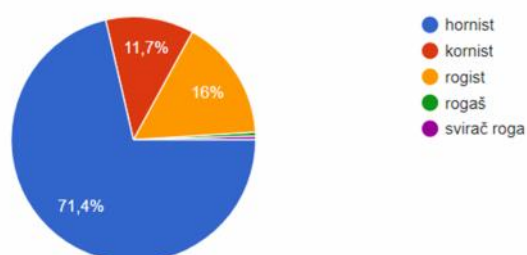
Još jedan zanimljiv primjer tiče se inačnih naziva za puhaće glazbalo (instrument): *rog*, *horna* i *korna*.

208 odgovora

Većina stručnjaka, njih 66,3%, izabralo je domaći naziv *rog*, 29,8% *hornu* i oko 3,9% *kornu*. Budući da je *rog* ujedno i imenica općega jezika s osnovnim i prenesenim značenjem, nije bilo moguće načiniti pouzdanu pretragu korpusa. S jezične je strane svakako prihvatljivo da preporučeni naziv bude onaj domaćega podrijetla, te se mišljenje dviju struka podudara. Međutim, već kod idućih naziva koji se odnose na umjetnika koji izvodi glazbu na tome glazbalu pojavljuju se nesustavnosti.

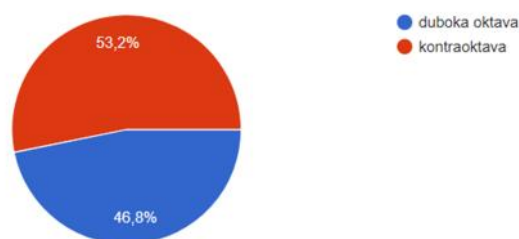
206 odgovora

Naime, od ponuđenih inačica: *hornist*, *kornist*, *rogist*, *rogaš* i *svirač roga* daleko se najviše stručnjaka odlučilo za naziv *hornist* (71,4%), za *rogist* 16%, *kornist* 11,7%, a za preostala dva po jedan stručnjak. Dakle, stručnjaci koji su izabrali *rog* kao instrument za njegova svirača izabiru naziv od druge osnove (*horna*), a tek se manji broj njih odlučuje za *rogist*. Pritom treba reći da je naziv *rogist* jezični mješanac jer se na domaću osnovu dodaje sufiks stranoga podrijetla, što nije toliko uobičajeno u hrvatskom niti se normativno preporučuje. S druge strane, sufiks -aš, koji bi odgovarao domaćoj osnovi, pojavljuje se tek jednom (s tim sufiksom postoje već nazivi *harmonikaš*, *orguljaš*, *udaraljkaš*). Opisni naziv *svirač roga* svakako je najmanje sporan, no zbog svoje bi dvorječnosti ispadao iz kategorije sličnih naziva, stoga nije primjeren kao preporučeni naziv. Pretraga mrežnih korpusa pokazuje da se *hornist* pojavljuje 124 puta, *kornist* 98, *rogist* 92 puta, a *rogaš* nijednom. Očito će se u ovom primjeru morati odabrati kompromisno rješenje jer nijedno u potpunosti ne zadovoljava postavljena načela.

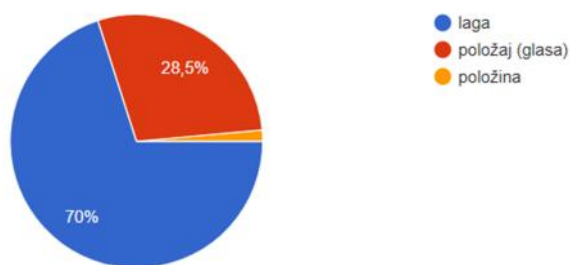
Problem su i oni nazivi koji bi zbog domaće osnove imali prednost, ali im nešto drugo nedostaje: bilo da su loše tvoreni, neekonomični ili jednostavno imaju nisku potporu među stručnjacima. Takvi su npr. već spomenuti *glasovirač*, *duboka oktava* naprema *kontraoktavi*, *položaj glasa* prema *lagi*.

205 odgovora

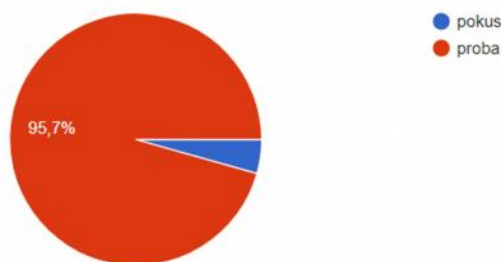
Naime, prvi naziv sadržava sastavnice domaćega podrijetla, no istodobno se njima stvara dvorječni naziv. U tom slučaju treba izabrati između načela podrijetla naziva, tj. njegove prozirnosti i jezične ekonomičnosti. U anketi se 70% stručnjaka odlučilo za *lagu* naprema 29,5% za *položaj* (glasa). Ovomu drugom nazivu očito treba pojam u zagradi inače sam *položaj* ne bi bio dovoljno konkretan; to je mogući razlog zašto se stručnjaci odlučuju za *lagu*. Treća mogućnost, domaći naziv *položina*, koji bi s jezične strane bio prihvatljiv, dobio je samo dva glasa te je očito danas zastario i stručnjacima neprihvatljiv.

207 odgovora

I kad imamo domaći jednorječan naziv, npr. *pokus* naprema *proba*, prvi se teško može nametnuti zbog izrazito malena udjela među stručnjacima (4,3% u odnosu na 95,7% za *probu*).

207 odgovora

SMJERNICE ZA NORMIRANJE NAZIVLJA

Znanstvenoistraživačkim projektom CONMUSTERM izdvajaju se, analiziraju i tumače problemi suvremenoga temeljnoga glazbenoga nazivlja. Cilj je da se to nazivlje temeljito istraži da bi se mogle donijeti prosudbe o prikladnosti svakoga naziva (na svim razinama, od pravopisne preko gramatičke do značenjske) te njegovu mjestu u znanstvenom i pedagoškom radu u odnosu na postojeće paralelne oblike. Pritom se vodi računa o tome što je za koju razinu prihvatljivo i ustrajava se na pojmu višefunkcionalnosti i unutar struke. Naime, naše je polazište, a anketa ga potvrđuje, da nijedna struka nije jednoobrazna, nego da u sebi sadržava više sustava ovisno o razini koja se uzima u obzir.

Takvo je načelo primijenjeno i u terminološkoj bazi hrvatskoga strukovnoga nazivlja (STRUNA), u kojoj postoji nekoliko potkategorija:

- *preporučeni* naziv (naziv koji se preporučuje za javnu komunikaciju, znanstvenoistraživački i nastavnički rad, npr. *rog*)
- *dopušteni* (naziv koji je zbog nekih obilježja, npr. podrijetla osnove, u službenoj uporabi manje poželjan, ali je pojmovno i jezično ispravan te se dobrim dijelom uvriježio među korisnicima, npr. *horna*³, *korna*)
- *nepreporučeni* (naziv koji bi u budućoj uporabi valjalo izbjegavati, on je bilo jezično bilo značenjski neprikladan, npr. *korno*)
- *žargonizam* (naziv koji se ne preporučuje za službenu uporabu, ali je čest u neformalnoj komunikaciji među stručnjacima, u glazbenom nazivlju to su vrlo često nazivi stranoga podrijetla, npr. *horn*)

Upravo ovakva kategorizacija naziva omogućuje da dobar dio istoznačnih ili bliskoznačnih naziva navedenih u anketi nađe svoje mjesto u suvremenom glazbenom nazivlju, a da to ne unese pomutnju u sustav niti na koji drugi način naštetiti njegovoj pouzdanosti. Naime, može se postaviti pitanje zašto uvrštavati nepreporučeni naziv (npr. *rogist*), neće li to zbuniti korisnika. Mislimo upravo suprotno tomu; korisnik će tražeći taj naziv doći do podatka da je riječ o nepreporučenom nazivu i odmah će moći vidjeti njegovu preporučenu inačicu. Ostavljanje dopuštenih naziva, pogotovo u prvoj fazi usustavljivanja građe, također je važno jer se time promjene ne uvode naglo, nego se ostavlja vrijeme

³ Ovaj je naziv drugi najčešći odabir stručnjaka, a dopušta se i s obzirom na to da je osnova najčešćega izbora naziva kojim se imenuje svirač toga glazbala.

prilagodbe na preporučeni naziv, što će korisnici sigurno cijeniti. Tako se jezični osjećaj govornika ne dovodi u pitanje, nego mu se samo daje prilika da svoju kompetenciju poboljša odabirom preporučenoga naziva.

Drugi dio anketnoga ispitivanja, koji se ticao konteksta uporabe pojedinih naziva, posebno je važan pokazatelj ostvarivanja višefunkcionalnosti unutar jezika struke. Izdvojene su ove situacije: razgovor s kolegama, rad s ansamblom, nastava, neslužbena/neobvezna komunikacija, službena komunikacija, stručni/znanstveni/pedagoški pisani tekst te tekst namijenjen široj publici. Od ispitanika se tražilo da za nazive *crtovlje*, *notni sistem*, *glazbalo*, *instrument*, *kompozitor*, *skladatelj*, *(klavirski) izvadak*, *(klavir)auscug*, *pult*, *stalak*, *violončelo*, *čelo*, *marš*, *koračnica*, *štima*, *dionica*, *glazba*, *muzika*, *proba*, *pokus*, *rog*, *horna*, *korna*, *ugađač*, *štimer*, *potez (gudala)*, *štih* odrede u kojem bi ih od navedenih konteksta upotrijebili, a bilo je moguće odabrati više odgovora.

Za ovaj smo pregled izdvojili 3 situacije:

- a) razgovor s kolegama
- b) rad s ansamblom
- c) rad u nastavi

Rezultati su pokazali tendenciju prema kojoj ispitanici u **razgovoru s kolegama** upotrebljavaju više naziva stranoga podrijetla, nego što to čine u drugom i trećem kontekstu. Domaći nazivi koji su u većini su rog, glazba, klavirski izvadak, skladatelj, crtovlje, dionica i rog. Nazivi instrument, štimer i štih su u velikoj većini, čelo je dvostruko više odabran od violončela, klavirauscug ima visok udio, dok stalak i pult imaju jednak broj odabira. Njihov se odnos u drugom kontekstu, u **radu s ansamblom** mijenja. Domaći nazivi i dalje imaju prednost, dapače, ona se za sve njih povećava, tj. udio stranih se smanjuje. Tako se smanjuje udio klavirauscuga, instrumenta, pulta, čela, muzike. Povećava se udio izvatka, stalka, koračnice, pokusa, ugađača i poteza. U trećem kontekstu, **nastavi**, još se više povećao udio domaćih riječi, npr. glazbalo je došlo na 1/3, još je veća razlika u korist skladatelja, stalka, koračnice, glazbe i roga.

Izdvojeni primjeri pokazuju opravdanost višefunkcionalnoga pristupa strukovnom nazivlju jer se očituje spremnost stručnjaka da ovisno o situaciji prilagode svoju terminologiju i tako zadovolje potrebe različitih skupina korisnika te postignu učinkovitiju komunikaciju u različitim profesionalnim kontekstima, kao i terminološku ravnotežu.

Na kraju, u pokazanoj anketi nisu uvrštene mnoge dvojbe oko normiranja naziva koje se zadržavaju isključivo na pravopisnim i gramatičkim kriterijima, kao što su način pisanja sintagma (jedna riječ, polusloženica, složenica), izbor tvorbenih prefikasa i sufikasa, određivanje gramatičkoga roda, usklađivanje naglasne paradigme i sl. Ta rješenja ostaju ponajprije u domeni terminologa i jezičnih stručnjaka. Ovdje možemo spomenuti primjer određivanja roda nazivima *violončelo* i *finale*. Naime, te dvije imenice pripadaju i općemu jeziku i ondje se u gramatičkim i rječničkim opisima navode dvojako: kao imenice muškoga i srednjega roda. Njihova je paradigma u jednini ista, no čim uz njih treba uvrstiti pridjev ili zamjenicu (ovaj *violončelo* ili ovo *violončelo*, veliko *finale* ili veliki *finale*), odnosno odrediti im sročnost, nastaje jezična dvojba. U množini se te dvije paradigme razlikuju (ova *violončela*, ovi *violončeli*). Treba reći da u jeziku nije ništa neobično, premda jest rijetko, da se dvije imenice pojavljuju u oba roda i s normativne strane u općem se jeziku to može prihvatiti. Pitanje je treba li tako ostati i u jeziku struke, drugim riječima, treba li odabrati samo jedan rod kao preporučeni, a drugi kategorizirati kao dopušteni ili nepreporučeni. Na osnovi korpusa može se utvrditi da se imenica *violončelo* u jednini pojavljuju u obama rodovima, nešto češće u srednjem rodu, dok su u množini potvrđeni samo oblici srednjega roda, tj. nije se našla potvrda za oblik *violončeli*. Premda u jeziku može biti da je u jednini imenica jednoga roda, a u množini drugoga (ovaj *tango*, ova *tanga*), pri odabiru preporučenoga naziva treba voditi računa i o sustavnosti kad je ona moguća. Budući da se u jednini normalno ostvaruje oblik srednjega roda, a u množini isključivo, nema razloga da se taj oblik ne normira u struci. Oblik muškoga roda pritom se može ostaviti kao dopušteni, primjerice u žargonu struke jer se ondje češće kao takav ostvaruje. Na isti način može se postupiti s imenicom čelo i finale.

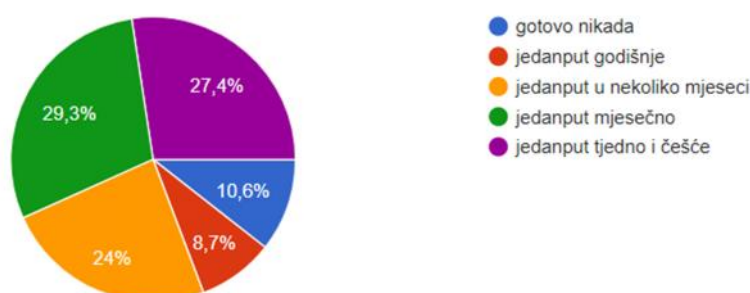
TERMINOLOŠKE NAVIKE ISPITANIKA

Na koncu su se ispitanici očitovali o svojim navikama u pogledu terminologije, vezanima za svakodnevnu profesionalnu djelatnost i osjećaj profesionalnog identiteta. Velika većina ispitanika terminologiju smatra vrlo važnom za svoj profesionalni identitet, a ta je važnost uglavnom razmjerna učestalosti uporabe priručne literature i internetskih izvora u profesionalne svrhe.

Navike ispitanika odaju da je riječ o visoko kompetentnom uzorku čiji se stavovi prilikom normiranja nazivlja ne mogu zaobići ako se želi postići prihvaćanje norme i pozitivno utjecati na terminološko planiranje.

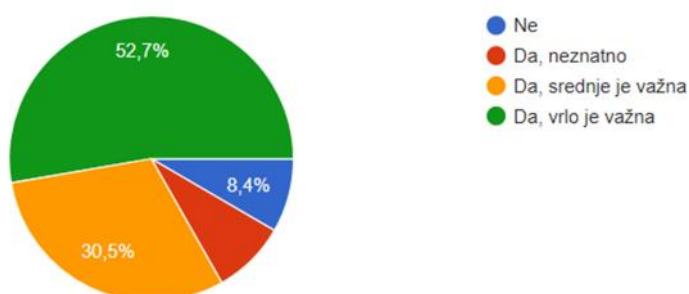
Koliko se često u radu služite priručnom literaturom (rječnicima, enciklopedijama i sl.) ili internetskim izvorima kako biste pronašli, proučili ili razjasnili značenje strukovnih termina?

208 odgovora

Smatrate li da je terminologija kojom se služite važna za Vaš profesionalni identitet?

203 odgovora

Na koncu prilažemo komentare ispitanika koje su po želji mogli navesti po ispunjenoj anketi.

Prilikom objave rezultata ankete na mrežnoj stranici projekta istraživački će se tim očitovati o postavljenim pitanjima i iskazanim stavovima.

Ako želite, slobodno komentirajte!²¹ odgovor

Bilo bi lakše, kada bi bila definirana...

Hvala Vam na trudu i sto konacno netko radi na terminologiji. Terminologija limenih duhaca/puhaca je posebno zanimljiva kao i nazivlje dijelova usnika (backbone - posteriorna cijev? itd.)

za profesore koji rade u školi jako je važno da se upotrebljava naziv rog, a NE korna.

Prvi dojam na informaciju o anketi mi biblijaje iznenađenje. Pozdravljam inicijativu da se ispita upotreba nazivlja u glazbenoj struci i omjer korištenja hrvatskog nazivlja naspram termina preuzetih iz drugih jezika u vremenu u kojem smo izloženi velikom utjecaju strane terminologije zbog samog načina informiranja putem interneta. Bilo bi mi iznimno drago kada bi na sličan način kojim sam došao do ove ankete mogao doći i do rezultata iste. Hvala.

pridjevi su najosjetljiviji dio glazbenog nazivlja, ne imenice....

Pohvaljujem inicijativu i projekt. Iako sam pobornik poznavanja stranih jezika i upotrebi raznih "izama" vrlo je važno za profesionalni identitet, ali i općenito za očuvanje književnog jezika imati jasno određene nazive za određene pojmove, stvari i događaje u svakom području, pa i ovom našem. Kako je naš jezik izuzetno bogat vlastitim rječima pristaša sam hrvatskog nazivlja i u glazbi. Iako, prednost dajem nazivu horna i glazbeniku hornisti gdje mi je u odluci prevladalo mišljenje kako je rog imenica koja označava poseban instrument načinjen od roga životinje, ili imenica koja označava dio tijela životinja. Koristim priliku ukazati i na jedan jezični propust, a odnosi se na podjelu nastave na individualnu i SKUPNU. Naime, skupna nastava u ovom kontekstu je neprihvatljiv i pogrešan izraz jer se ovdje radi o grupnoj nastavi, a skupna bi označavala npr. nastavu u kojoj se učenici udružuju u skupine i zajednički izvode glazbu.

standardizirati sve što se može, svima bi nam bilo lakše...

Hvala na ideji! To sve je jako važno. Bilo mi je teže odgovarati na pitanja koje izraze govorim ansamblu, jer radim s pjevačima, a ne sa sviračima. Tako da će odgovori muzičara koji rade s orkestrima biti važniji, ali nećete znati tko je tko.

Čestitke na ustrajnosti u rješavanju komunikacijskih dilema! Vrlo važnim smatram homogeniziranje stručne terminologije. Želim Vam puno uspjeha u radu!

Smatram da nazivlje nije toliko ključno u području glazbene izvođačke prakse, tuđice su već više manje integrirane i njihovo se značenje poznaje. Možda je to ključnije i važnije za razrednu nastavu ali se tim hrvatskim adaptiranim rječnikom tuđica i onako manji broj služi. Nadam se da će se to popraviti kroz nove generacije akademski obrazovanih glazbenika.

Osim u nastavi radim na HR-u, ali to ne spada u znanstvenoistraživački rad. Nije bilo ponudeno nesto takvoga (obrada i prilagodba).

Zanimljiva anketa, nadam se da ću vidjeti konačni rezultat.

Smatram da je terminologija iznimno važna u nastavi glazbe (iz vlastite perspektive: u nastavi povijesti glazbe i nastavi glazbenih oblika, gdje promišljanje o žanru, vrsti, formalnom modelu, u početnom stadiju učenja, i glazbenom obliku, kao finalizaciji analitičkoga procesa, pridonosi estetici retorike učenika/potencijalnih glazbenih stručnjaka).

Terminologija je vrlo važna i treba ju propisati i ujednačiti u duhu i tradiciji hrvatskog jezika

Puno uspjeha u konačnom rješavanju nedoumica oko muzičke terminologije. Prijeko nam je potreban muzički ili glazbeni riječnik.

glazba

Pohvaljujem ovu inicijativu! :)

Crtovlje (linijski sistem) i notni sistem (sustavni način zapisivanja svih tonova određenog sustava) ne bi trebali biti sinonimi.

Ne sviđa mi se konstantno mijenjanje glazbene terminologije. Smatram to beskorisnim za glazbu samu. Nije mi ugodno kad mi učenik priča o nekoj dubokoj oktavi koju ja poznajem kao kontra oktavu. Dolazi do zastoja u komunikaciji, a može doći i do nerazumijevanja. Glazba bi trebala biti univerzalan jezik. Zbog svih ovih promjena u glazbenoj terminologiji glazba sigurno nije bogatija niti od toga ima koristi.

Preferiram internacionalne izraze ili one koji su njima slični.

Hvala Vam na trudu! Svako dobro želi Vam tim projekta
Conmusterm!

24 odgovora

Nema na čemu

Puno uspjeha u daljnjem projektu!

: -)

Jos jednom, hvala VAMA! TS

Hvala na anketi!

Lijep pozdrav i uspješnu sadržajnu anketu želim!

Hvala i Vama i znatizeljno očekujem rezultate istraživanja!

Srdačan pozdrav i mnogo uspjeha u radu!

Sretno i vama!

I mi Vama

Molim! I vašem timu želim svako dobro.

Također! Srdačan pozdrav!

Hvala Vama na trudu! Srdačan pozdrav!

Također!

Sretno!

Hvala vama!

Hvala i vama na ovom hvalevrijednom projektu!

U maloj struci malog naroda koji nije u stanju u 50 godina napisati nijednu opću povijest glazbe smiješno je inzistirati samo na hrvatskom nazivlju. Ono treba prevladavati u osnovnim i srednjim školama, ali uz stalno prisutno međunarodno nazivlje. Pa i Vi se služite u anketi terminologijom, a ne nazivljem. Bitno je naučiti jedne i druge nazive, a biti dosljedan u uporabi.

Svako dobro!

Hvala Vama i sretno!

Hvala Vama! Želim puno uspjeha u daljnjem radu

Svako dobro i timu projekta!

Sretno s ovim važnim projektom! :-)

Mjerni instrument i tablica pojedinačnih rezultata

sljede na preostalim stranicama.

Anketa: uporaba terminologije među akademski školovanim glazbenim profesionalcima u RH

Ova je anketa dio znanstvenoistraživačkoga projekta Conmusterm (www.conmusterm.eu) posvećenog istraživanju suvremenoga temeljnoga glazbenog nazivlja u Hrvatskoj. Namijenjena je akademski obrazovanim glazbenim profesionalcima svih profila koji žive i rade u Republici Hrvatskoj, a sudjelovanje je anonimno i dobrovoljno.

Voditelj projekta: akademik Nikša Gligo
Ustanova nositelj projekta: Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu
Suradna ustanova: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Financijska potpora: Hrvatska zaklada za znanost (IP 5355)

Unaprijed Vam hvala na trudu i vremenu!

Ako ste poziv na anketu dobili iz više izvora, molimo Vas da sudjelujete samo jedanput.

Rezultati ankete bit će objavljeni 2. listopada 2017. na stranici www.conmusterm.eu/novosti/

***Obavezno**

1. 1. Odaberite do dvije profesionalne uloge u kojima se najbolje prepoznajete! (Ako ste nastavnik, molimo, ne upisujte to u ovu rubriku, tomu je posvećeno posebno pitanje.) *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ teoretičar
☐ skladatelj
☐ muzikolog
☐ glazbeni pedagog (glazbena kultura/umjetnost)
☐ izvođač
☐ Ostalo: _____

2. 2. U kojem dijelu Hrvatske uglavnom djelujete? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ središnja Hrvatska /zeleno/
☐ istočna Hrvatska /ljubičasto/
☐ planinska Hrvatska /žuto/
☐ sjeverni dio hrvatske obale /crveno/
☐ južni dio hrvatske obale /plavo/

regije RH

3. 3. Na kojem ste visokom učilištu studirali? (Moguće je odabrati više odgovora.) *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Sveučilište u Zagrebu - Muzička akademija
- ☐ Sveučilište u Zagrebu - KBF - Institut za crkvenu glazbu
- ☐ Sveučilište u Splitu
- ☐ Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
- ☐ Sveučilište J. Dobrile u Puli
- ☐ Visoka škola za glazbenu umjetnost "Ino Mirković"
- ☐ Ostalo: _____

4. 4. Radite li u nastavi? (Moguće je odabrati više odgovora.) *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Ne
- ☐ Da, u osnovnoj i/ili srednjoj glazbenoj školi
- ☐ Da, u osnovnoj ili srednjoj općeobrazovnoj školi
- ☐ Da, na akademiji
- ☐ Ostalo: _____

5. 3. Bavite li se znanstvenoistraživačkim radom? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ Ne
- ☐ Da, no to mi nije osnovna djelatnost
- ☐ Da, to mi je osnovna djelatnost

6. 6. Koje glazbene žanrove prepoznajete kao primarno područje svoga rada? (Molimo Vas da odaberete najviše dva odgovora. U rubrici "ostalo" možete po želji upisati neki od žanrova koji nije ponuđen kao odgovor ili pojasniti svoj odgovor.) *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ tradicijska glazba
- ☐ umjetnička glazba
- ☐ popularna glazba
- ☐ crkvena glazba
- ☐ Ostalo: _____

7. 7. Dob:

Označite samo jedan oval.

- ☐ do 35 godina
- ☐ 36 - 55 godina
- ☐ 56 - 70 godina
- ☐ 71 godina i više

Uporaba nazivlja: sinonimi

Za mnoge glazbene pojmove postoji više naziva istoga ili vrlo sličnoga značenja (sinonimi).

8. U sljedećim su pitanjima abecednim redoslijedom navedeni parovi ili nizovi sinonima. Koji biste izraz bili najskloniji upotrijebiti (u kontekstu u kojem su navedeni izrazi istoznačni)?

Označite samo jedan oval.

- ☐ crtovlje
- ☐ (notni) sistem

9. Označite samo jedan oval.

- ☐ duboka oktava
- ☐ kontraoktava

10. Označite samo jedan oval.

- ☐ duhač
☐ puhač

11. Označite samo jedan oval.

- ☐ glasovirač
☐ klavirist
☐ pijanist

12. Označite samo jedan oval.

- ☐ glazba
☐ muzika

13. Označite samo jedan oval.

- ☐ glazbalo
☐ instrument

14. Označite samo jedan oval.

- ☐ glazbalar
☐ graditelj glazbala / instumenata
☐ Ostalo: _____

15. Označite samo jedan oval.

- ☐ horna
☐ korna
☐ rog
☐ Ostalo: _____

16. Označite samo jedan oval.

- ☐ hornist
☐ kornist
☐ rogist
☐ rogaš
☐ Ostalo: _____

17. Označite samo jedan oval.

- ☐ kompozicija
☐ skladba

18. Označite samo jedan oval.

- ☐ kompozitor
☐ skladatelj

19. Označite samo jedan oval.

- ☐ koračnica
☐ marš

20. Označite samo jedan oval.

- ☐ laga
☐ položaj (glasa)
☐ položina

21. Označite samo jedan oval.

- ☐ pauza
- ☐ stanka

22. Označite samo jedan oval.

- ☐ pokus
- ☐ proba

23. Označite samo jedan oval.

- ☐ pozauna
- ☐ trombon

Sinonimi (nastavak)

Ponekad odabir određenog izraza ovisi o situaciji u kojoj se nalazite.

24. Označite u kojem biste kontekstu upotrijebili navedene izraze. Moguće je odabrati više odgovora.

Odaberite sve točne odgovore.

	crtovlje	(notni) sistem	glazbalo	instrument	kompozitor	skladatelj	(klavirski) izvadak	(klavir)auscug	pult	stalak	violončelo	čelo (kao kratica od "violončelo")	marš	koračnica	štima (u ansamblu)	dionica	glazba	muzika	proba	pokus	rog	horna	korna	ugadač	štimer	potez (gudala)	štrih
razgovor s kolegama	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
rad s ansamblom	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
nastava	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
neslužbena/neobavezna komunikacija	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
službena komunikacija	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
stručni/znanstveni/pedagoški pisani tekst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tekst namijenjen široj publici	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Zadnja pitanja i pozdrav :)

25. Koliko se često u radu služite priručnom literaturom (rječnicima, enciklopedijama i sl.) ili internetskim izvorima kako biste pronašli, proučili ili razjasnili značenje strukovnih termina?

Označite samo jedan oval.

- ☐ gotovo nikada
- ☐ jedanput godišnje
- ☐ jedanput u nekoliko mjeseci
- ☐ jedanput mjesečno
- ☐ jedanput tjedno i češće

26. Smatrate li da je terminologija kojom se služite važna za Vaš profesionalni identitet?

Označite samo jedan oval.

- ☐ Ne
- ☐ Da, neznatno
- ☐ Da, srednje je važna
- ☐ Da, vrlo je važna
- ☐ Ostalo: _____

27. Ako želite, slobodno komentirajte!

28. Hvala Vam na trudu! Svako dobro želi Vam tim projekta Connusterm!
